

CONCEPT

Aan de heer Jean-Claude Juncker
Voorzitter van de Europese Commissie
Rue de la Loi 200
B-1049 Bruxelles
België

Onderwerp: Gemotiveerd advies inzake de subsidiariteit over het EU-voorstel voor een richtlijn betreffende evenwicht tussen werk en privéleven COM (2017) 253

Geachte heer Juncker,

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft, overeenkomstig de daarvoor vastgestelde procedure, het bovengenoemde voorstel getoetst aan het beginsel van subsidiariteit. Daarmee is toepassing gegeven aan artikel 5 EU-Verdrag en Protocol 2 bij het Verdrag van Lissabon betreffende de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel.

Met deze brief stel ik u in kennis dat het oordeel van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de subsidiariteit van bovengenoemd voorstel negatief is.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal is bij meerderheid van mening dat

- het voorstel geen grensoverschrijdend probleem of een onderwerp is dat alleen door middel van maatregelen op EU-niveau zou kunnen worden gerealiseerd. Het betreft ook geen grensoverschrijdend probleem of onderwerp dat niet door lidstaten opgelost zou kunnen worden. Het is daarnaast niet evident wat de meerwaarde is van een gelijkschakeling van regelgeving op het gebied van werk- en privébalans tussen de lidstaten, gezien de werking van de interne markt;
- het sociaal domein en daarbij het betreffende evenwicht tussen werk en privéleven een nationale aangelegenheid is. De werk- en privébalans is bij uitstek een zaak van individuele keuzes en zo nodig nationaal beleid, die voortvloeien uit specifieke nationale, sociaal-culturele overwegingen, mede in het licht van het nationale beleidsinstrumentarium.

Om bovenstaande redenen komt de Tweede Kamer der Staten-Generaal tot oordeel dat de Europese Commissie onvoldoende heeft aangetoond dat het voorstel voldoet aan de beginselen van subsidiariteit.

In de bijlage treft u de bijdragen van de fracties aan waarin zij hun standpunten inzake o.a. de subsidiariteit meer in detail uiteenzetten.

Het Europees Parlement, de Raad en de Nederlandse regering ontvangen een afschrift van deze brief.

Hoogachtend,

Khadija Arib
Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Bijlage bij brief aan Europese Commissie: Inbreng fracties

Onderstaand treft u de bijdragen aan van de verschillende fracties ten aanzien van dit EU-voorstel.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal telt 150 zetels. Deze zetels zijn als volgt verdeeld:

- Volkspartij voor Vrijheid en Democratie - VVD (33)
- Partij voor de vrijheid - PVV (20)
- Christen Democratisch Appel - CDA (19)
- Democraten 66 - D66 (19)
- GroenLinks - GL (14)
- Socialistische Partij - SP (14)
- Partij van de Arbeid - PvdA (9)
- ChristenUnie - CU (5)
- Partij voor de dieren - PvdD (5)
- 50PLUS (4)
- Staatkundig Gereformeerde Partij - SGP (3)
- DENK (3)
- Forum voor Democratie – FvD (2)

In het kader van de beoordeling van de subsidiariteit van dit voorstel hebben acht fracties een bijdrage geleverd.

Subsidiariteit

De leden van de **VVD-fractie** geven een negatief subsidiariteitsoordeel. Het voorstel over het evenwicht tussen werk en privéleven voorziet in een aantal nieuwe of verhoogde minimumnormen voor ouderschaps-, vaderschaps- en zorgverlof, waaronder het nieuwe recht voor vaders om ten minste tien werkdagen verlof te nemen rond de geboorte van een kind. Met de [huidige richtlijn \(2010/18/EU\)](#) wordt het recht op ouderschapsverlof door beide ouders onvoldoende bereikt, aldus de Europese Commissie. De Europese Commissie stelt als probleem onder andere dat er voor mannen onvoldoende stimulans is om zorgverlof op te nemen en dat ook de balans tussen werk/privé in sommige lidstaten te wensen over laat. Daarmee oordeelt de Europese Commissie dat het huidige rechtskader beperkte stimulansen biedt voor mannen om een even groot aandeel van de zorgtaken op zich te nemen.

De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat er geen aantoonbaar grensoverschrijdend probleem is dat lidstaten niet zelf zouden kunnen oplossen. De werk/privé balans is bij uitstek een zaak van individuele keuzes en zo nodig van nationaal beleid voortvloeiend uit specifieke nationale, sociaal-culturele overwegingen, mede in het licht van het nationale beleidsinstrumentarium. Er is geen evidente meerwaarde van EU-brede minimumnormen. De leden van de VVD-fractie bestrijden ook dat de EU als overkoepelende doelstelling kan poneren dat iedereen in dezelfde mate zorgtaken op zich neemt. Dat is bij uitstek een beslissing voor individuen en voor ouders gezamenlijk.

Daarnaast schiet het voorstel tekort in haar analyse van de consequenties van de beleidsvoorstellen. Bestaande wet- en regelgeving als ook huidige invulling aan arbeidsvoorwaarden en cao-afspraken gaan met deze regels in alle lidstaten op de schop. Nogal een operatie die garant staat voor veel bureaucratische rompslomp, met de daarmee gepaard gaande kritiek op de (Europese) overheid.

Daarenboven gaat de Europese Commissie met haar specifieke invulling van minimumnormen er vanuit dat Nederland zelf niet bij machte is haar doelstellingen te kiezen, althans niet het instrumentarium heeft om op basis van eigen politieke keuzes beleid te formuleren. Het is daarbij ook niet evident dat er meerwaarde zou zijn in een eventuele geleidelijke gelijkenschakeling van de regelgeving omtrent werk/privé balans van de diverse lidstaten. De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat Europa dat op dit terrein niet automatisch beter zou kunnen dan individuele lidstaten. Integendeel.

De leden van de **PVV-fractie** vinden het sociale domein een nationale aangelegenheid en derhalve zijn de leden van mening dat een negatief subsidiariteitsoordeel op zijn plaats is.

De leden van de **CDA-fractie** geven aan dat het aan de lidstaten zelf is om te bepalen of en hoe er door maatregelen een evenwicht bereikt kan worden tussen werk en privéleven. Europa gaat daar niet over. Er is hier geen sprake van grensoverschrijdende problematiek die de lidstaten niet zelf kunnen oplossen.

De leden van de **D66-fractie** zijn groot voorstander van het uitbreiden van het geboorteverlof waardoor vaders, maar ook mee-moeders en partners meer tijd kunnen doorbrengen met hun pasgeboren kind. Dit is van groot belang voor de ontwikkeling van het kind. En het is ook van groot belang dat de arbeidsparticipatie van vrouwen wordt gestimuleerd. Het verschil tussen de participatie van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt is nog altijd te groot. De leden zijn het dan ook eens met het standpunt dat er een evenwichtige verdeling mogelijk moet zijn tussen arbeid en zorgtaken en dat partners deze taken evenwichtig kunnen verdelen. Door het belang van deze uitbreidingen, zouden de leden het teleurstellend vinden als Nederland deze uitbreidingen niet zelf regelt maar moet worden gedwongen door Europese regelgeving.

De leden delen het standpunt van het kabinet dat het enerzijds goed is om een minimum Europese standaard te hebben waardoor er mogelijk een gelijk speelveld ontstaat tussen lidstaten. Maar dat er anderzijds ook ruimte moet zijn voor de verschillen tussen lidstaten. En dat de vormgeving van sociaal beleid in eerste plaats ligt bij de lidstaten zelf. Er zijn zeker wel mogelijkheden dat de EU hier een rol in oppakt, zoals met de zwangerschapsverlofrichtlijn in 1992 en de richtlijn ouderschapsverlof in 2010. De leden van de D66-fractie zien graag een verdere onderbouwing waarom deze richtlijn op Europees niveau vastgesteld moet worden, waarom dit niet door lidstaten zelf opgepakt kan worden en waarom er niet gekozen is voor een aanbeveling in plaats van een richtlijn alvorens het definitief oordeel te geven.

De leden van de **GroenLinks-fractie** geven een positief subsidiariteitsoordeel. De leden zijn het eens met alle door de Europese Commissie aangedragen argumenten.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn van mening dat werknemers in Europa dezelfde basale arbeidsvoorwaarden moeten krijgen. Verlofregelingen zijn daar onderdeel van. Het is daarom aan de EU om hier regelgeving voor op te stellen.

Op dit moment slagen Europese lidstaten er onvoldoende in om de gelijke verdeling in zorgtaken tussen man en vrouw bevorderen. Het is goed dat de Europese Unie de

minimumnormen regelt waardoor Europese werknemers dezelfde rechten genieten en de gelijkheid tussen man en vrouw op de arbeidsmarkt wordt bevorderd.

De leden van de **SP-fractie** beoordelen de subsidiariteit negatief. De leden van de SP-fractie zijn van mening dat het sociaal domein en daarbij het betreffende evenwicht tussen werk en privéleven een nationale aangelegenheid is. Het betreft een onderdeel van het sociale zekerheidsstelsel en dat stelsel is een zaak van een lidstaat. Het betreft ook geen grensoverschrijdend probleem of een onderwerp dat alleen door middel van maatregelen op EU-niveau zouden kunnen worden gerealiseerd. Momenteel ligt er bijvoorbeeld in Nederland al een wetsvoorstel dat het vaderschapsverlof uitbreidt.

De leden van de **ChristenUnie-fractie** zijn van oordeel dat de richtlijn de subsidiariteitstoets niet kan doorstaan. Hoewel de leden niet negatief staan tegenover het uitbreiden van onder meer vaderschapsverlof, zorgverlof of het nemen van nadere maatregelen rond werk en zorg, menen deze leden dat dit op geen enkele wijze een Europese aangelegenheid kan zijn. De leden menen dat de voorgestelde maatregelen rond het verlenen van verlof en aanpalende aangelegenheden een nationale aangelegenheid zijn, waaraan geen bovennationale aspecten zitten die niet door de lidstaten zelf kunnen worden geadresseerd.

De leden van de **SGP-fractie** merken op dat het bij uitstek aan de lidstaten is om te bepalen welke verhouding tussen werk en privé gelet op de betreffende cultuur van de lidstaat wenselijk wordt geacht. Volgens deze leden voldoet het voorstel met name niet aan het subsidiariteitsvereiste waar het de vraag betreft of ook een recht op betaald verlof dient te bestaan. Europese regelgeving dient beperkt te blijven tot het recht om verlof op te nemen. Het is deze leden niet duidelijk waarom een uniforme minimumregeling van betaald verlof nodig zou zijn met het oog op de werking van de interne markt.

Rechtsgrondslag

De leden van de **VVD-fractie** geven aan dat de Europese Commissie het voorstel baseert op artikel 153 van het [Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie](#). Dit artikel benoemt de gelijkheid van mannen en vrouwen wat betreft hun kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk. Met deze wel heel algemene bepaling voelt de Europese Commissie zich uitgenodigd om tot heel specifieke minimumnormen te komen inzake de werk/privé balans. De leden van de VVD-fractie bestrijden dat de Europese Commissie een mandaat heeft om ter zake de nationale autoriteiten terzijde te schuiven. De beweerdelijke rechtsgrondslag inzake gelijke kansen voor mannen en vrouwen is ver verwijderd van een juridische basis om vanuit Brussel in te grijpen in de persoonlijke keuzes van mannen en vrouwen omtrent de inrichting van hun gezinsleven. De beweerdelijke rechtsgrondslag is ook te algemeen en ongericht om een basis te bieden voor het doorbreken van de bevoegdheid van nationale overheden om ter zake eigen beleid te voeren.

De leden van de **PVV-fractie** hebben geen opmerkingen bij de rechtsgrondslag.

De leden van de **CDA-fractie** zijn akkoord met de rechtsgrondslag, maar achten het niet van toepassing omdat het subsidiariteitsoordeel wat de leden van de CDA-fractie betreft negatief is: maatregelen om evenwicht tussen werk en privéleven te verbeteren zijn voorbehouden aan nationale overheid.

De leden van de **D66-fractie** oordelen positief over de rechtsgrondslag van het EU-voorstel.

De leden van de **GroenLinks-fractie** oordelen positief over de door de Europese Commissie aangegeven rechtsgrondslag van het EU-voorstel.

De leden van de **SP-fractie** oordelen positief over de rechtsgrondslag. Vooral omdat het zo algemeen is geformuleerd. Hoe de gelijkheid van mannen en vrouwen wat hun kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk betreft specifiek moet worden ingevuld is aan de lidstaten zelf. De richtlijn 2010/18/EU is voldoende.

De leden van de **ChristenUnie-fractie** zijn van oordeel dat art. 153 VWEU tot terughoudendheid noopt van de Europese Unie, waar lidstaten zelf in staat zijn om te handelen. Het optreden van de Europese Unie dient ten hoogste aanvullend en ondersteunend te zijn. Dat is in de voorgestelde richtlijn niet het geval en is met betrekking tot verlofverlening ook niet nodig of wenselijk.

De leden van de **SGP-fractie** constateren dat de rechtsgrondslag van het Verdrag zich richt op de kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk. Deze leden constateren dat het voorstel niet beoogt daadwerkelijke belemmeringen op deze punten weg te nemen, maar dat het vanuit overwegingen van politieke wenselijkheid de balans tussen werk en privé centraal stelt. Die bredere inzet - dan op basis van het Verdrag aangewezen is -, blijkt onder meer uit de doelstelling om de loopbaanontwikkeling van vrouwen te ondersteunen. Ook het vaderschapsverlof richt zich op een breder perspectief, zoals de betrokkenheid bij de opvoeding. Deze leden constateren dat de grondslag van het Verdrag tekortschiet om de bredere voorstellen dan de kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk op te baseren.

De leden van de SGP-fractie constateren eveneens dat een recht op tien dagen betaald verlof voor kleine ondernemingen een zware belasting betekent. Daarmee staat het voorstel ook op gespannen voet met de Verdragsverplichting om zulke lasten te vermijden.